

Natur og miljø
Skovløkken 4, Tejn 3770 Allinge

Naturstyrelsen, Bornholm
Ekkodalsvejen 2

3720 Aakirkeby

Bornholms Regionskommune
Center for Natur, Miljø og Fritid
Natur og miljø
+45 56 92 22 08
nm@brk.dk
www.brk.dk
CVR: 26 69 63 48

8. april 2020

J. nr. 06.02.03P19-0048

Projektforslag: Omlægning af Læsåen og Landkanalen ifm. Naturgenopretningsprojektet "Ekkodalens Moser"

Center for Natur, Miljø & Fritid har den 18. februar 2020, modtaget en ansøgning fra Naturstyrelsen om omlægning af Læsåen og Landkanalen ifm. Naturgenopretningsprojektet Ekkodalens Moser. Projektet udføres på matrikel nr. 255, Aaker og matrikel nr. 359, Vestermarie, som ejes af Naturstyrelsen.

Kommunen har vurderet, at de ansøgte ændringer kræver en godkendelse jf. vandløbsloven¹ samt kapitel 2 og 5 i bekendtgørelse om vandløbsregulering og –restaurering mv.²

Følgende behandles ifølge Vandløbslovens §§ 16-17, der omhandler regulering af vandløb. Ansøgningen behandles desuden efter vandløbslovens § 21 (anlæg af nye vandløb), § 47 (anlæg af broer og overkørsler) og § 38 (private udpumpningsanlæg).

- Omlægning af Læsåen til sit tidligere forløb: Etablering af nyt vandløb
- Etablering af to nye tilløb til den omlagte Læså fra den nord-sydgående Landkanal (drængrøft)
- Etablering af to overkørsler nær Landkanalen
- Lukning af to 25 m strækninger af Landkanalen mod øst
- Etablering af en grøft ved Vestre Lavning
- Afbrydning af dræn
- Opfyldning af en nordlig grøft
- Etablering af tre overkørsler ved omløbet
- Nedlægning af en pumpe

Følgende behandles jf. Vandløbslovens § 37, der omhandler restaurering af vandløb:

- Udlægning af gydegrus i de to tilløb og mellem liggende strækning af Læså.

Naboejendom, som bliver berørt af projektet og som høres:

Ejer	Adresse	Matrikel	Ejerlav
Troels Müller	Almindingsvej 22, 3720 Åkirkeby	1n	Aaker

¹ LBK nr. 1217 af 25/11/2019.

² BEK nr. 834 af 27/06/2016.

Formål

Dette projekt er et delområde af Naturgenopretningsprojektet [Ekkodalens Moser](#), som er et statsligt projekt, der varetages af Naturstyrelsen. Formålet med omlægning af Læså er, at genskabe det tidligere forløb af Læså med faunapassage til den øvrige strækning. Der lukkes desuden en pumpe ned og afkobles dræn, som har sikret afvanding af landbrugsjord, der føres tilbage til eng og mose. Dette gøres for at mindske tilførslen af næringsstoffer og sikre opretholdelse af et vådt miljø, hvormed der skabes et udbud af levesteder for planter og dyr.

Projektforslaget tager afsæt i detailprojekt Vallenskær, som er udarbejdet af COWI.³ Projektforslaget inddrager desuden miljøkonsekvensrapporten Ekkodalens Moser, der er udarbejdet af COWI.⁴ Rapporterne er vedlagt som bilag.

Projektområdet

Projektet vil blive udført på matrikel nr. 255, Aaker og matrikel nr. 359, Vestermarie, som ligger syd for Almindingen og sydvest for Vallensgård Skov samt Ekkodalen (figur 1).

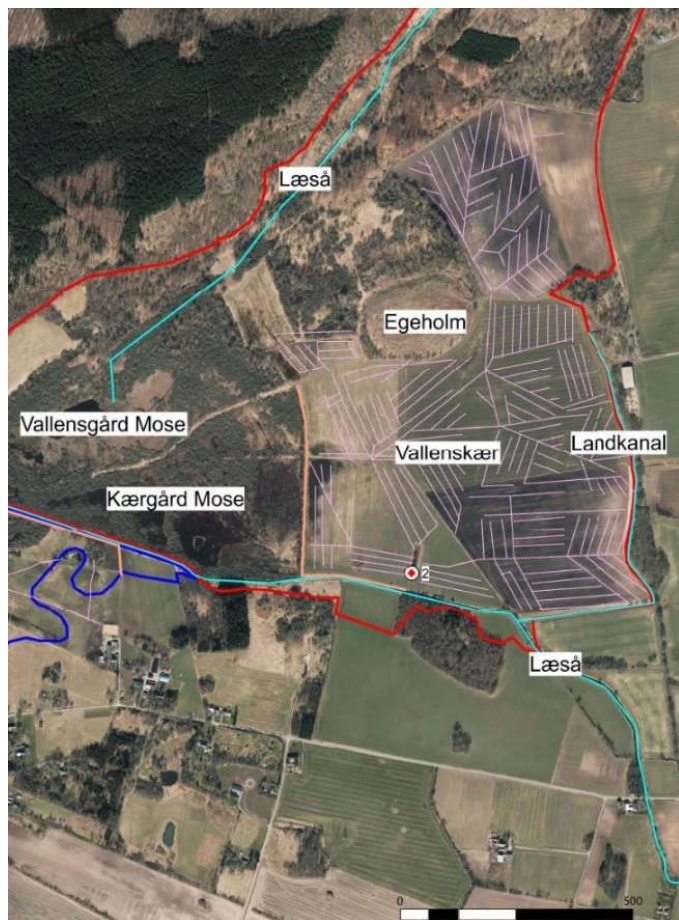

Figur 1. Kort med matrikelgrænserne for projektet vist med rød

Læså strømmer til projektområdet fra Ekkodalen, som ligger mod nordøst. Vandet ledes derefter videre til Vallensgård Mose. Derfra løber vandet diffust mod syd til Tilløb til Læså, som kommer vest fra. Landkanalen, som er et tilløb til Læså, afskærer vand fra øst og leder det til Læså uden om projektområdet. Før Læså leder mod sydøst, kobles det sammen med Landkanalen (figur 2).

³ Ekkodalens moser: Detailprojekt Vallenskær; COWI, februar 2020.

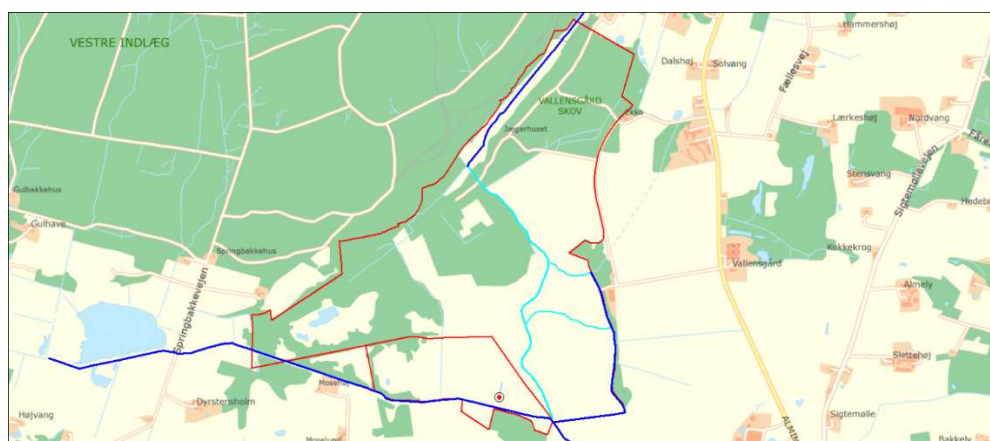
⁴ Ekkodalens moser: Miljøkonsekvensrapport, oktober 2019.

Figur 2: Den røde streg viser projektgrænsen samt det nuværende forløb af Læsåen og Landkanalen (turkis streg). De lilla streger viser de kendte dræn, brune streger illustrerer lave diger. Den røde prik viser placeringen af pumpen.

Projektet

I projektet vil Læså blive ført tilbage til sit tidligere forløb øst for Egeholm. Det nuværende forløb gennem Vallenskær mose vil blive afbrudt. For at forhindre at vandet fortsætter nuværende linjeføring, vil ca. 20 meter af nuværende strækning blive opfyldt for at dirigere vandet mod syd gennem det nye omløb. En mindre drængroft, der ligger opstrøms i den nye linjeføring, vil også blive lukket. Der etableres 2 nye tilløb fra Landkanalen mod øst, så vandet føres tilbage til Læså i projektområdet. Afvandingen af landbrugsarealerne øst for projektområdet ændres ikke. Pumpen lukkes og dræne ind for projektområdet afbrydes for at øge vandspejlet i projektområdet. Der etableres 5 overkørsler. Afvandingssystemet efter projektet gennemførelse fremgår af figur 3:

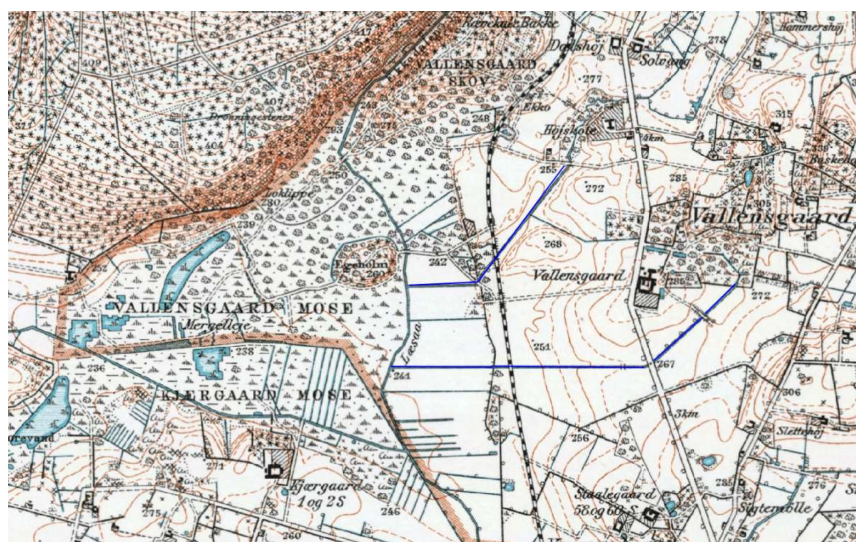

Figur 3: Oversigtskort der viser det omlagte vandløb med to sidetilløb fra øst (turkis streg). Hertil ses Læså, der strømmer til området fra nord og Tilløb til Læså, der strømmer til området fra sydvest (mørke blå streg). Pumpen der slukkes (rød prik).

Figur 4 viser samtlige delelementer i vandløbsprojektet:

Figur 4: Kort fra detailprojektet, der viser projektets delelementer (Kilde: Detailprojekt Cowi). Numrene på kortet anvendes i nedenstående ansøgning.

Figur 5: Geodætisk kort fra 1930'erne. Kortet viser Læsåens oprindelige forløb øst om Egeholm. Oprindelige afvandsgrøfter fra øst er markeret med blå streg (kilde: Kortinfo).

Der er ansøgt om følgende:

1. Omlægning af Læsåen til sit tidligere forløb: Etablering af nyt vandløb

Der lukkes ca. 20 m af Læsåens oprindelige forløb for at lede vandet øst om Egholm, Vandløbet kommer til at følge det oprindelige trace, hvor det er muligt. Det omlagte vandløb får følgende fysiske udformning:

- Bredde: 1,5-1,6 m.
- Dybde: 0,5-1,0 m under terræn.
- Skråningsanlæg: 1:2.
- Fald: 0,7-3,2 ‰.

2. Etablering af to nye tilløb til den omlagte Læså fra Landkanalen

Etablering af nordligt tilløb til Læså. Vandløbet får følgende fysiske udformning:

- Længde: 200 m.
- Bredde: 1 m.
- Dybde: 0,5-1,0 m under terræn.
- Skråningsanlæg: 1:2.
- Fald: 1-5 ‰.

Etablering af et sydligt tilløb til Læså. Vandløbet får følgende fysiske udformning:

- Længde: 640 m.
- Bredde: 0,5 m.
- Dybde: 0,5-1,0 m under terræn.
- Skråningsanlæg: 1:2.
- Fald: 1,2-3 ‰.

3. Etablering af to overkørsler nær landkanalen

Etablering af overkørsel (OK4):

- Nær landkanalen (st. 10-17) anlægges en overkørsel med Ø800 mm betonrør i 6,75 m længde.
- Røret lægges med indvendig bund i kote 75,25 og fyldes med 15 cm grus.
- Oversiden af røret dækkes med stabilgrus, så der bliver en 3,0 m bred overkørsel.

Etablering af overkørsel (OK5):

- Nær landkanalen (st. 10-17) anlægges en overkørsel med Ø500 mm betonrør i 6,75 m længde.
- Røret lægges med indvendig bund i kote 74,55 og fyldes med 10 cm grus.
- Oversiden af røret dækkes med stabilgrus, så der bliver en mindst 3,0 m bred overkørsel.

4. Lukning af 25 m af Landkanalen (ud for OK4 og OK5)

- Landkanalen tilfyldes over en strækning på 25 m nedstrøms det nye vandløb (markeret med orange streger i figur 4).
- Før tilfyldning, skal strækningen gennemgås med lodsejer så det sikres, at der ikke afbrydes dræntilløb på den tilkastede strækning.

5. Etablering af afløbsgrøft ved vestre lavning (VH6)

Afløbsgrøften får følgende fysiske udformning:

- Længde: 60 m.
- Bredde: 1,5 m.
- Dybde: 0-0,5 m.
- Skråningsanlæg 1:4.
- Fald: 0 ‰.
- Afløbet føres gennem diget.
- Etablering af 1 m bred tærskel med overkant i kote 74,20. Tærsklen opbygges af jord, singels og nøddesten.
- Uden for overløbskanten reguleres terrænet, så vandet kan strømme over tærsklen.

- Bunden af grøften dækkes med ca. 20 cm tykt lag af singels og håndsten på en 3 m lang strækning ved diget, så den kan fungere som vadested ved kørsel.

6. Afbrydning af dræn

- Alle dræn afbrydes ved opgravning på 5 m lange strækninger, hvor de påtræffes i forbindelse med anlæg af nye vandløb mv.
- Der søges efter andre dræn, som opgraves.
- Opgravede dræn bortskaffes til godkendt modtager.
- Drænbrønde i beton nedbrydes til mindst 0,7 m under terræn.

7. Opfyldning af den nordlige grøft (FVL2)

Grøften modtager vand fra grøft langs med skovvejen i nordvest-sydøstgående retning. Derudover modtager den vand fra den højere liggende bøgeskov og fra aske-elleskoven på den modsatte side af vejen via et underløb og en kort tilløbsgrøft ca. 10 m fra grøftens begyndelse ved vejen. Vandet vil blive ledt fra den højere liggende bøgeskov og direkte ind på den nye eng.

- Der foretages en opfyldning af 280 meter af grøften mod nord (markeret med orange streg i figur 4).
- En samlebrønd nedbrydes til mindst 0,7 m under terræn.

8. Etablering af tre overkørsler ved omløbet

Etablering af overkørsel i nord (OK1):

Der etableres et 9,0 m langt stålrør med skråt afskårne ender. Røret lægges med indvendig bund af rør i kote 74,80. Røret fyldes med 15-20 cm gydegrus. Der anvendes Viacon TCPA-04 (1,62x1,10m) eller tilsvarende rør godkendt af tilsynet. Omkring og op til 0,4 m over røret opbygges en vejkasse af komprimeret bundsikringsgrus. Øverst udlægges 0,2 m komprimeret stabilgrus i 3,5 m bredde og i 4-5 m længde ud til hver side. Røret skal således overalt være sikret med 0,60 m overdækning af grus. Røret etableres med sideskråninger ikke stejlere end 1:1 mod vandløb. Sideskråningerne reguleres med ca. 0,2 m muld. Ved foden af sideskråninger og op til overkant af røret indbygges en stenforing omkring rørindløb og rørdløb.

Etablering af overkørsel (OK2):

Overkørslen udføres på samme måde som OK1. Røret lægges med indvendig bund af rør i kote 74,26. Røret fyldes med 15-20 cm grus. Røret dækkes med bundsikringsgrus og stabilgrus så overkørslen bliver 3,0 m bred og får et dæklag på 60 cm.

Etablering af overkørsel (OK3):

Overkørslen i syd udføres på samme måde som OK1. Røret lægges med indvendig bund af rør i kote 73,30. Røret fyldes med 15-20 cm grus. Røret dækkes med bundsikringsgrus og stabilgrus så overkørslen bliver 3,0 m bred og får et dæklag på 60 cm.

9. Nedlægning af en pumpestation (F6)

- Pumpestationen nedbrydes.
- Afløbsledning graves op.

10. Udlægning af gydegrus og marksten

- Der udlægges gydegrus på strækningen st. 600-800 (i de nye tilløb til omlagt vandløb og mellemliggende løb).
- Gydegruset udlægges på 5 strækninger med en længde på 10 m lange stryg.
- Der lægges en lagtykkelse på 30 cm.
- Gydegruset sammensættes af 85% nøddesten (16-32 mm) og 15% singels og håndsten (33-64 mm).
- Der lægges spredte marksten (store) i strømrønden og i siden af vandløbet.

Sikring af vandløbet

Vandløbet sikres ved, at arbejdet vil foregå om sensommeren når vandføringen er lav. Vandløbet bliver først åbnet, når arbejdet er afsluttet.

Bortskaffelse af opgravede materialer

Pumpe, pumpebrønd og øvrige materialer bortskaffes til godkendt modtager.

Håndtering af overskudsjord

Anlægsarbejdet betyder flytning af 7.460 m³ jord. Jorden deponeres med overhøjde en middelhøjde på max. 30 cm over eksisterende terræn jf. skema i detailprojektet. Det forventes, at overhøjden vil forsvinde som sætninger.

Overslag over udgifterne og fordelingen af disse

Ansøger forestår alle udgifterne i forbindelse med projektets gennemførelse.

Tidsplan

Projektet ønskes udført, så snart tilladelse foreligger.

Fremtidig vedligeholdelse

Ejer af matrikel nr. 255, Aaker og matrikel nr. 359, Vestermarie, har til enhver tid vedligeholdelsespligten i vandløbet jf. Vandløbslovens bestemmelser.

Miljømæssige konsekvenser

Læså er Bornholms største vandsystem. Den øverste del, kort efter udspringet i Almindingen, har godt fald og gode fysiske forhold. Her er en fin bækørredbestand. Inden Ekkodalen er vandløbet reguleret, faldet er mindre og de fysiske forhold mere ensartede. I Vallensgård Mose bliver forløbet diffust, og der er næppe passage til den nedre del af vandløbet.⁵

Læså er målsat til god økologisk tilstand jf. Bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster⁶ og Statens Vandområdeplaner (2015-2021). Kommunen har derfor pligt til at sikre, at projektet ikke bevirker, at der sker en forringelse af den økologiske tilstand. Ved Ekkodalen er Læså registret med høj samlet økologisk tilstand, høj tilstand for smådyr, ukendt tilstand for fisk og vandplanter (Danmarks Miljøportal).

Med projektet genskabes åens tidligere forløb, der bliver forbedret faunapassage for fisk og andre vandløbsdyr, og der bliver mere varierede fysiske forhold med gydemuligheder. Det vurderes, at projektet vil forbedre vandløbets kvalitet og bidrage til målopfyldelse.

Afstrømningsmæssige- og afledningsmæssige konsekvenser

I projektet vil en mindre strækning af Læså blive omlagt og få tilført vand fra to tilløb, som afvander Landkanalen og arealer mod øst. Ifølge den hydrologiske model i forundersøgelsen, vil vandføringen neden for projektområdet blive 1 % mindre end nuværende og den hydrauliske belastning af nedstrøms strækning af Læså vil være en smule mindre ved meget stor afstrømning. Dette sker fordi vandføringen udjævnes når pumpen og drænene sættes ud af funktion og vandet bliver forsinket i det nye engareal.

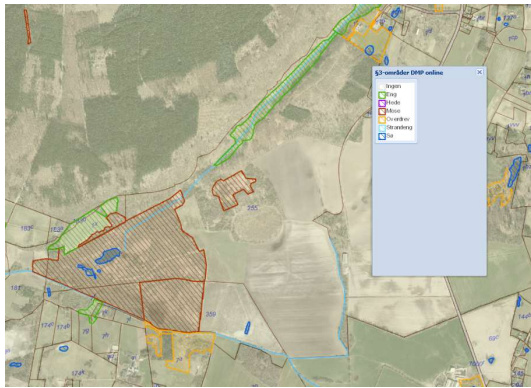
Da der i projektet er taget højde for, at landbrugsarealerne mod øst fortsat kan aflede drænvand via de 2 nye tilløb til Læså, vurderes projektet ikke at have afledningsmæssige konsekvenser for de landbrugsarealer, som er i drift.

Naturbeskyttelse

Læså og Landkanalen er i projektområdet beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Der findes herudover beskyttet mose, eng og overdrev i nærområdet (figur 6).

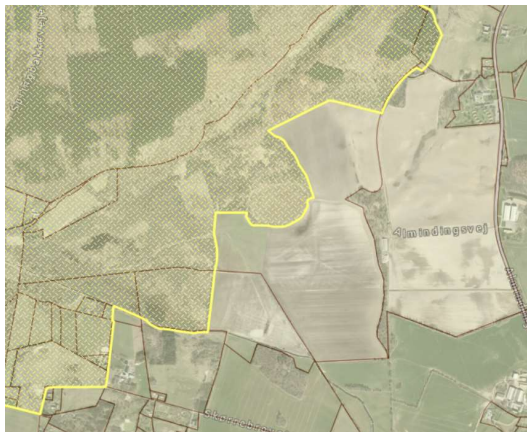
⁵ Plan for fiskepleje i bornholmske vandløb, DTU Aqua, 2013.

⁶ BEK nr. 448 af 11/04/2019.

Figur 6: Luftfoto, der viser de områder, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. De beskyttede vandløb fremgår med lyseblå streg (Kilde: Kortinfo).

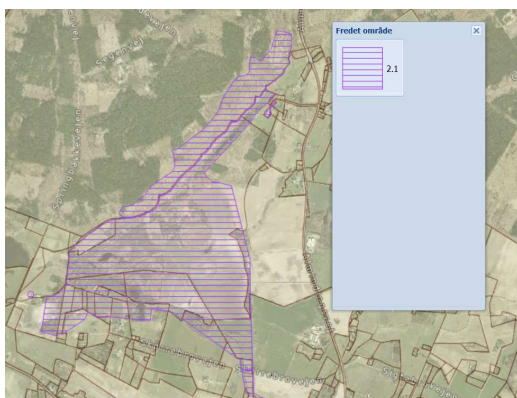
Projektet berører et Natura 2000 område (figur 7). Der er tale om habitatområde nr. H162 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne.

Figur 7: Luftfoto, der viser projektområdet og områder, der er beskyttet af Natura 2000 (gult prikke område) (Kilde: Kortinfo).

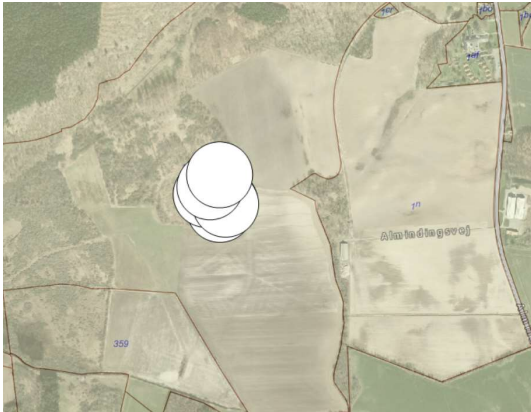
Fredninger

Projektet berører landskabsfredningen for Læsådalen og Vallensgårdsmosen (figur 8).

Figur 8: Luftfoto, der viser projektområdet, der er omfattet af en landskabsfredning (violet skraveret område) (Kilde: Kortinfo).

Projektet berører desuden 100 m beskyttelseszonen omkring en række fortidsminder på Egholm (figur 9).

Figur 9: Luftfoto, der viser, at projektområdet berører en 100 m beskyttelseszone omkring fortidsminder (hvide cirkler) (Kilde: Kortinfo).

Projektet ligger inden for en skovbyggelinje, men det kræver ingen godkendelse. Projektet berører ikke andre byggelinjer.

Høring mv.

Projektredøgørelsen vil være i offentlig høring på kommunens hjemmeside i 8 uger. Eventuelle bemærkninger eller indsigelser til ansøgningen, kan sendes via e-mail til nmf@brk.dk eller til Center for Natur, Miljø & Fritid, Skovløkken 4, 3770 Allinge, att. Tine Kent Egedal.

Bemærkningerne skal være kommunen i hænde senest: **10. juni 2020.**

Videre behandling af ansøgningen

Når høringsperioden er slut, vil Center for Natur, Miljø og Fritid tage endelig stilling til ansøgningen.

Når der træffes en afgørelse, vil kommunen tage hensyn til samtlige afvandingsinteresser ved vandløbet. Det vil samtidig sikres, at projektet er foreneligt med hensynet til den miljømæssige målsætning, som vandløbet er underlagt.

Vandløbsmyndighedens godkendelse af et projekt, der forudsætter tilladelse eller godkendelse efter bestemmelser i Naturbeskyttelsesloven, Miljøbeskyttelsesloven, Vandforsyningsloven eller Fiskeriloven kan først meddeles, når der foreligger afgørelse efter disse.

Venlig hilsen

Center for Natur, Miljø og Fritid.